

Sammlaren

Tidskrift för forskning om
svensk och annan nordisk litteratur
Årgång 138 2017

I distribution:
Eddy.se

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Berkeley: Linda Rugg

Göteborg: Lisbeth Larsson

Köpenhamn: Johnny Kondrup

Lund: Erik Hedling, Eva Hættner Aurelius

München: Annegret Heitmann

Oslo: Elisabeth Oxfeldt

Stockholm: Anders Cullhed, Anders Olsson, Boel Westin

Tartu: Daniel Sävborg

Uppsala: Torsten Petterson, Johan Svedjedal

Zürich: Klaus Müller-Wille

Åbo: Claes Ahlund

Redaktörer: Jon Viklund (uppsatser) och Sigrid Schottenius Cullhed (recensioner)

Biträdande redaktör: Annie Mattsson och Camilla Wallin Bergström

Inlagans typografi: Anders Svedin

Utgiven med stöd av Vetenskapsrådet och Sven och Dagmar Saléns Stiftelse

Bidrag till *Samlaren* insändes digitalt i ordbehandlingsprogrammet Word till info@svelitt.se. Konsultera skribentinstruktionerna på sällskapets hemsida innan du skickar in. Sista inlämningsdatum för uppsatser till nästa årgång av *Samlaren* är 15 juni 2018 och för recensioner 1 september 2018. *Samlaren* publiceras även digitalt, varför den som sänder in material till *Samlaren* därmed anses medge digital publicering. Den digitala utgåvan nås på: <http://www.svelitt.se/samlaren/index.html>. Sällskapet avser att kontinuerligt tillgängliggöra även äldre årgångar av tidskriften.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfogande som bedömare av inkomna manuskript.

Svenska Litteratursällskapet PG: 5367–8.

Svenska Litteratursällskapets hemsida kan nås via adressen www.svelitt.se.

ISBN 978-91-87666-37-7

ISSN 0348-6133

Printed in Lithuania by
Balto print, Vilnius 2018

tressant en genreutvidgning mot äventyrsromanen för att fanga bredden och rörelsen i författarskapet. ”Kan arbeiderdikt være sentrallyriske?” frågar Ole Karlsen i sitt bidrag. Han svarar ja efter att ha analyserat Alf Prøysens och Hans Borlis lyrik, och för därmed arbetardikten till ett uttryck som den vanligtvis inte associeras med.

Därtill bjuder antologin på motiviska jämförelser mellan arbetar- och borgerlig litteratur (Christer Ekholm), och aktualiserar bortglömda författarskap och genrer, så som i Sandra Mischliwetz formanalys av Leon Larssons drama *Revolt* (1908).

Genom nätverket för nordisk arbetarlitteratur har ny kunskap utvunnits i ett livaktigt idéutbyte. Det sätter forskningen i perspektiv och visar på dess etablering. Den spänner idag över breda områden ämnesmässigt och teoretiskt: narratologi, klassanalys, genus, historisk förståelse. Ofta handlar det om textanalyser av enskilda verk – och påfallande ofta om män, vilket är anmärkningsvärt med tanke på kvinnornas betydelse, och något för nätverket att konferera om. Vidare kan man önska sig mer av sådana systematiska och kvantitativt orienterade projekt som utmärkte den tidiga litteratursociologiska forskningen. Det kanske vi får se om några år när nutidens rika och expanderande arbetarlitteratur kommer på lite distans. Att forskningen alltmer börjat intressera sig för nätets litteratursamtal, bloggar, amatörskrivande och genrer utanför de traditionella är en tidsenlig och nödvändig expansion.

Anna Williams

Karlfeldt & Co – den förlorande generationen? Red. Ola Nordenfors & Eva-Britta Ståhl. Karlfeldt-samfundets skriftserie 48. 2016.

På omslaget till boken *Karlfeldt & co – den förlorande generationen?* finns bilder på spelkort från sällskapsspelet *Svenska litteraturspelet* från 1910-talet. Spelet gick ut på att samla kort med litterära citat från 20 aktuella svenska författare, och spelets blotta existens vittnar om att de ingående författarna på den tiden ännu var att betrakta som vinnare: de ansågs tillräckligt viktiga, intressanta och roliga för att några kunde förväntas ägna sina hemmakvällar åt att spela kort med dem. Men som titelns fråga antyder är detta något som har förändrats – utgör Karlfeldt och hans samtida författarkollegor, som Selma Lagerlöf, Verner von Heidenstam, Gustaf Fröding

och Oscar Levertin, numera en förlorande generation? Håller de på att glömmas bort och marginaliseras? Bokens syfte är dock vidare än att belysa enbart denna fråga: den uttalade viljan är att också diskutera ”grundläggande farhågor och förhoppningar rörande kulturen i vår samtid och framtid” (10) och därmed väcka debatt. Debatt om hur och varför de äldre författarnas liv och gärning ska bevaras och återaktualiseras för nya och kommande generationer. Debatt om hur olika samhällsinstitutioner, som universitet, skola och bibliotek, bör se på sitt uppdrag när det gäller gamla texter och nutida läsare. Debatt om själva läsningen – hur, varför och vad ska vi läsa?

Boken är en antologi med bidrag av olika typer: föredrag, diskussionsinlägg och sammanfattningar från ett symposium 2014. Den innehåller fem kapitel, med texter skrivna av olika representanter från universitet, lärarutbildning, skola, kultursektor, bibliotek och litterära sällskap.

Det inledande kapitlet börjar med en presentation av själva problemformuleringen av Christer Åsberg, författare och före detta ordförande i Karlfeldtsamfundet. Han frågar sig om Karlfeldt, de andra nittiotalisterna och även andra författare vars verk riskerar att glömmas bort och gallras ut, kan och bör återupprättas. Han frågar sig vidare vilka aktörer i samhälle och litterära nätverk som i så fall har ”vilja, ambition och befogenhet att åstadkomma en förändring” (14). De aktörer han föreslår är just sådana som sedan medverkar i boken och ger sina respektive pusselbitar till en bild av Karlfeldt och hans kolleger samt deras status i ett, i vid mening, litterärt-kulturellt fält av idag.

Den allmänna inledningen följs av uppsatsen ”Den förlorande generationen? Karlfeldt & Co i ett medie-, multi- och masskultursamhälle i ständig omvandling” av Anna Nordlund, litteraturvetare, Lagerlöfforskare och verksam i lärarutbildningen. Med utgångspunkt i hur Karlfeldt och de andra nittiotalisterna idag syns i moderna media, till exempel på olika skolrelaterade nätsidor och på YouTube, visar Nordlund hur Karlfeldt och hans författarkollegor redan då de var verksamma befann sig i ett framväxande mass- och mediekultursamhälle. En omläsningskultur med bibel, psalmbok och katekes som primärt läsmaterial omvandlas kring sekelskiftet 1900 till en mångläsningskultur med hjälp av tekniska och infrastrukturella förändringar. Utbildningsreformer under 1800- och 1900-talet gjorde litteraturen tillgänglig för flera. Spelfilm och radio förmedlade litteratur på nya sätt

och så småningom kom också tv:n som förmedlare av dramatik och annan litteratur.

Hur ser då framtiden ut för Karlfeldt och hans samtida författarkolleger, enligt Nordlund? Som lärarutbildare uttrycker hon en viss dystyret, men menar också att vi står inför en vändpunkt. Det litterära arvets betydelse måste bli tydligare i skolan, litteraturundervisningen måste prioriteras och det ända från början, i de yngsta åldersgrupperna. En ”öppen, föränderlig och förhandlingsbar kanonförteckning kan behövas” (48), för att hjälpa lärare välja när läro- och kursplaner inte gör det. Att efterlysa en skolkanon kan verka samtidigt konservativt och djärvt, men som lärarutbildare håller jag med Nordlund: avsaknaden av en sådan boklista – som givetvis inte ska vara ristad i sten, men som anger ett minimum av verk och författarskap som en lärare ska ha mött i sin utbildning och som elever ska möta i skolan – försvårar en likvärdig utbildning med god kvalitet för både lärare och elever.

Nordlund avslutar sin uppsats med en önskelista: mer äldre litteratur tidigare i skolan, återuppväck Karlfeldt som kärlekslyriker och tillgängliggör Karlfeldt i populärkulturen. Detta kan, enligt Nordlund, uppnås med hjälp av den sista punkten på hennes önskelista: prestigelösa litteraturvetare som finner nya och barriärbrytande sätt att göra litteratur tillgänglig utan gränser mellan ”vetenskap och konst, universitet och skola, finkultur och masskultur eller mellan kropp och tanke” (50). Det är en tilltalande idé. Det Nordlund gör är också i linje med det hon själv önskar: hennes text är ett bevis på att kunskap om mediasamhällets historia och nutida tillstånd parad med kunskap om de äldre författarskapen främjar en orädd och visionär inställning, som kan tala för den äldre litteraturen utan att verka konservativ eller tillbakablickande. I synnerhet förslaget att läsa Fröding eller Karlfeldt med unga elever, i lågstadiet, är lockande. Så små barn saknar fördomar om äldre litteratur, är nyfikna och redo för språkexperiment. Men om detta ska bli verklighet måste det finnas kunniga och trygga lärarutbildare med litteraturvetenskaplig utbildning, som likt Nordlund arbetar på lärarutbildningen och förbereder de blivande lärarna.

I kapitlet om Karlfeldt i skolan bidrar Maria Ulfgard, docent i litteraturvetenskap och verksam som lärarutbildare, med uppsatsen ”Karlfeldt i skolan? Om litteraturundervisning och bildning i förvandling”. Den behandlar Karlfeldts plats i litteraturundervisningen under det senaste seklet med utgångspunkt i de förändringar av bildningsideal och skol-

uppdrag som har skett under samma tid. Den historiska genomgången landar i att litteraturundervisningen i dagens skola står inför stora utmaningar, varav Ulfgard nämmer fyra. Den har, för det första, under tiden runt det senaste sekelskiftet varit starkt påverkad av det så kallade erfarenhetspedagogiska idealet. Det innebär ett fokus på att skönlitteraturen ska utgå ifrån eleverna och deras liv och intressen, medan litterär analys och tolkning, liksom litteraturhistoria, blir sekundärt. För det andra finns det vidgade textbegreppet, där förutom tryckt text även bild, film och andra multimodala framställningar ska behandlas i litteraturundervisningen, och som påverkar urvalet av vilka texter som behandlas. En tredje påverkansfaktor, enligt Ulfgard, är skolans värdegrund, som då den kopplas ihop med litteratururvalet i undervisningen kan göra lärare tveksamma till äldre litteratur med ett, för vår tid, möjligen stötande eller politiskt inkorrekt innehåll. På sina håll har det till och med höjts röster för så kallade *trigger warnings*, varningsetiketter på viss litteratur. Den fjärde faktorn är elevernas läsförmåga, som enligt flera aktuella stora läsundersökningar befunnits vara försämrad, vilket gör det svårare att läsa långa, komplexa texter – eller för den delen lyrik – med eleverna.

Ulfgard presenterar dessutom intressanta resultat från en läromedelsanalys som hon utfört. Den utgår från 18 läromedel i svenska för gymnasiet från 2003–2012, där Ulfgard undersökt framställningen av Karlfeldt och några andra samtida författare. Resultatet är kvantitativt sett magert. Karlfeldt finns med i fem av dessa läromedel, oftast nämnd i en mening tillsammans med sina generationskamrater, som Heidenstam, Lagerlöf och Fröding. Även där ett lite längre avsnitt ägnas författaren reduceras han till provinsial bonderomantiker. I vissa antologier finns någon enstaka dikt men i ett par finns endast delar av dikterna – en strof eller så! Även andra författare framställs, enligt Ulfgards läsning, på ett banaliserande sätt. Privatlivet ges större utrymme än verket, och Ulfgard påpekar att också språket i läroböckerna, som beskrivs som vardagligt och platt, medverkar till ett trivialiserande av såväl författare som litterära verk. Slutsatsen blir att Karlfeldts framtid i skolan är oviss. Hans diktning har utmanats av urbanisering, sekularisering, politiska rörelser och genusmedvetenhet, och det gör honom problematisk att undervisa om. Möjligen, menar Ulfgard, skulle en uppvärdering av Karlfeldt som naturlyriker och civilisationskritiker kunna appellera till dagens urbaniserade ungdom med mil-

jöintresse, men denna sida av Karlfeldt lyser med sin frånvaro i läroböckerna.

Att lärarna i svenska vid svenska gymnasier står inför stora utmaningar när det gäller litteraturundervisning står klart i Ulfgarde text. Att de därför förlitar sig på läromedel är inte konstigt, men det är beklämmande att läsa om hur litteraturen kan behandlas i dem. Jag funderar på om inte ett av problemen är att läromedelsförfattarna står med ena benet i resterna av en äldre skolkanon och med andra benet i det nutida svenskämnet med dess stofffrängsel och dess vidgade textbegrepp. Det verkar som om de känner sig tvungna att nämna vissa författarskap (Karlfeldt är ett bra exempel) men inte har möjlighet eller förmåga att göra det på ett värdigt och intressant sätt, som tar såväl litteraturen som eleverna på allvar. Det blir lätt halvhjärtad reproduktion. Det är samma dikter som decennium efter decennium hamnar i antologierna, numera kanske bara som delar eller fragment. Vore en möjlighet att leta efter helt andra dikter? Här har de litteraturvetenskapliga institutionerna som medverkar i ämneslärarutbildningarna förstås också en viktig uppgift i att förse de blivande lärarna med beredskap och medvetenhet om hur man kan läsa den äldre litteraturen och vad den kan ha att ge.

Nästa kapitel i boken handlar om Karlfeldt i kultursektorn, företrädd av två representanter, bibliotekarien och forskaren i litteratursociologi Gunnel Furuland med uppsatsen "Det litterära kulturarvet på biblioteken" och kulturkritikern och poeten Camilla Hammarström med ett bidrag baserat på ett inslag i symposiets kvällsprogram, "Språknådaren Karlfeldt", om Karlfeldts förhållande till det poetiska språket.

Furuland beskriver i sin uppsats en tillvaro på svenska folkbibliotek där arbetet med litteraturen, i synnerhet den äldre litteraturen, alltmer faller tillbaka för satsningar på IT och moderna media. Tekniken innebär dessutom status i yrket – läsfrämjande och litterära intressen står lägre i kurs. Även på bibliotekarieutbildningen är kunskapen om och intresset för själva litteraturen något som har förhållandevis låg prioritet. Enligt Furuland borde mer ljus riktas mot det hon uppfattar som bibliotekens huvuduppgift: att få människor och böcker att mötas. Hon nämner några exempel där biblioteken har fått verka i långsiktiga och välplanerade projekt för just detta, till exempel ett treårigt program kring poeten Olof Thunman i Knivsta. Dessa exempel framstår som öar av eftertänksamhet och mellanmänniskliga samtal i ett allt snabbare

flöde där förväntningar på tekniken ständigt kommer till korta. Förhoppningar knyts till digitaliseringsprojekt och ökad tillgänglighet för äldre litteratur, projekt som, enligt Furuland, ofta fått dåliga resultat. Ett annat belysande exempel, menar Furuland, är bibliotekens satsning på e-böcker, och hon passar på att slå ett slag för den traditionella pappersboken. Hon frågar sig vad formatet har för betydelse för upplevelsen, och ställer sig skeptisk till om e-boken kan utgöra ett fullgott alternativ till boken eller om den uppmuntrar till fragmentering i stället för djuplodande läsning.

Det är en bild av ett olyckligt motsatsförhållande mellan modern teknik och traditionellt kulturarv som framträder. Som Furuland säger avslutningsvis: "Det litterära kulturarvet blir aldrig omodernt om man är modern och radikal nog att våga möta det." (103) Det är därför tråkigt att läsa om hur det, enligt Furulands skildring, inom biblioteksvärlden finns en skarp skiljelinje mellan den moderna tekniken och kulturarvet, och hur viljan eller förmågan att överbrygga denna linje egentligen inte verkar finnas på någondera sida

Hammarström tar i sin korta betraktelse upp Karlfeldts förhållande till det poetiska språket, hur han gärna skapade egna ord och hur sinnligt han förhöll sig till språkets ljud och rytmer. Hon jämför detta närmast materiella förhållande till språket med sextiotalets konkretister, och menar att ett sätt att närma sig Karlfeldt idag är att uppmärksamma det betydelsebärande i ljud och rytm, vilket "frigör associationskedjorna och skapar ord som inte enbart innehåller sin deskriptiva betydelse – utan orden vidgas... får eget liv" (105). I sig är hennes bidrag ett konkret, men i sin nuvarande form inte helt utvecklat, svar på den uppmaning som framförs av många i boken, att hitta nya sätt att läsa Karlfeldt. Det hade varit intressant att få veta mer om hur en sådan läsning som Hammarström föreslår skulle gå till och vad den skulle tillföra.

Därefter följer ett kapitel med bidrag från universitet och högskola, företrädda av professorerna Eva Hättner Aurelius och Christer Åsberg. Hättner Aurelius skriver under rubriken "Forskningsbart eller forskningsklart?" om hur liten forskningen om Karlfeldt och andra äldre tiders författare är. Ingen enda doktorsavhandling om Karlfeldt har till exempel skrivits mellan 1999 och 2012 i Sverige, och bara en annan studie (artiklar och uppsatser undantagna). Delvis, menar Hättner Aurelius, är detta en del av en naturlig utrensning, av normala litteraturhistoriska "sortier och entréer" (114), men del-

vis är det också en avspeglning av forskningsklimatet i svensk litteraturvetenskap. Den mesta forskningen bedrivs av doktorander, men dessa minskar i antal. Viss forskning bedrivs av lektorer och professorer med forskning i tjänsten, men denna blir sällan till större, mer djuplodande studier, på grund av tung undervisningsbörda och andra plikter. Åter annan forskning görs av externfinansierade forskare, vars forskningsanslag delas ut utifrån forskningsfinansierarnas riktlinjer, där nydanande forskning premieras – ett svårt läge för mer traditionell forskning om äldre litteratur, alltså.

Hættner Aurelius efterlyser, som en motvikt mot denna dystra bild, ny forskning om gamla författare. Med Karlfeldt som exempel menar hon att den tidigare forskningen fallit i stort sett inom fyra kategorier: Karlfeldts liv och dikt, Karlfeldts poetiska språk, det karlfeldtska språkets förhållande till regionala och tidsbundna faktorer eller Karlfeldts fromhet. Hættner Aurelius efterlyser därför en ny läsning av Karlfeldt, särskilt inom två områden. Det första rör författarens positioner och rörelser i den litterära offentligheten, där han var en maktfaktor under 1910- och 1920-tal. Det andra är hans poetiska språk, i synnerhet bildspråket med dess säregna metaforer och symboler. Hættner Aurelius menar att några få sådana nya läsningar, om de görs bra, kan göra stor skillnad för att förhindra att en författare glöms bort. Den humanistiska forskningen har aldrig varit stor kvantitativt sett, men den har lång verkningstid, menar Hættner Aurelius, varför en studie kan få stor betydelse under lång tid framöver. Det är bara att hoppas att någon forskare hörsammar uppmaningen!

Christer Åsbergs bidrag har titeln ”Marginalisering och mobbning” och handlar om mekanismer som kan bidra till att författare hamnar bland de förlorandes skara inte bara på grund av vad de har skrivit utan på grund av deras politiska ställningstaganden, verkliga eller inbillade, samt på det vi idag kan uppfatta som moraliska eller etiska brister i deras leverne. Detta skapar ett läsmotstånd hos dagens läsare, som inte vill riskera *guilt by association* och därför väljer att inte alls läsa författare som betett sig illa eller skrivit politiskt inkorrekt – må vara att de verkat i en helt annan tid och ett helt annat samhällsklimat än vårt. Åsbergs första exempel är Heidenstam, och han visar med all önskvärd tydlighet hur Heidenstams rykte som offentlig person genom årtionden har fluktuerat beroende på vem som skrivit om honom, tillskyndare eller kritiker. Jämsides med alla dessa åsikter om Heidenstams

offentliga liv har dessutom hans personliga liv nagelfarits och jämförts med hans litterära figurer, ibland intill förblandning. Denna typ av moraliserande kritik angående författarens vandel och personliga förhållanden, särskilt när det handlar om sexualitet eller etnicitet, tycks, enligt Åsberg, ha ökat under senare år. Han tar i det sammanhanget även upp Hjalmar Söderberg, vars minst sagt dåliga behandling av sin hustru uppmärksammats på senare år och som orsakat avsky och läsvägran från till exempel studenter i litteraturvetenskap.

Även andra typer av marginalisering finns förstås, menar Åsberg, som till exempel att hela generationers författares verk plötsligt anses ointressanta eller förlegade. Hans exempel här är Selander och Silfverstolpe. Eller när verkamma författare själva protesterar mot att de rensas bort ur litteraturhistoriska översiktsverk, som hotar sprängas om inget sorteras undan. Så frågan är om det handlar om mobbning av illasinnade motståndare eller om det är en naturlig förnyelseprocess som ligger bakom marginaliserandet? Åsberg menar att vi, hur det än ligger till med den saken, säkerligen går miste om flera författarskap i processen, men att en tröst är att författarskap också kan lyftas, dammas av och återfå sin glans när tiderna och tyckena förändras. Både Hættner Aurelius och Åsberg kommer således fram till en liknande slutsats, trots att de har helt olika utgångspunkter för sina uppsatser: vikten av att äldre och/eller misskrediterade författarskap ses i nytt ljus och på nya sätt i forskningen.

Ett kapitel i bokens slut viks åt de litterära sällskapen, som i likhet med Karlfeldtsamfundet oroas av hur deras respektive författares verk riskerar att glömmas. Några av dessa texter har karaktären av verksamhetsberättelser, där det redovisas vad som faktiskt görs för att främja läsningen av äldre författarskap, i form av aktiviteter och samverkan med olika aktörer.

Två av bidragen från de litterära sällskapen sticker emellertid ut, då de utgör mer utförliga analyser av sällskapens uppgift och möjligheter. Det ena är Anna Nordlunds text från Selma Lagerlöf-sällskapet, där jag särskilt fäster mig vid hennes reaktion över den fråga som verkar vara ständigt på tapeten för Karlfeldtsamfundet: kan man läsa Karlfeldt idag? Motsvarigheten till den frågan har aldrig ställts i Selma Lagerlöf-sällskapet, enligt Nordlund. Hennes egen reflektion över den skillnaden är att Lagerlöfforskningen hela tiden varit aktiv och försett både sällskapet och det omgivande samhället med en mängd goda skäl att även fortsättningsvis läsa Lagerlöf. Det

ger en tydlig bild av hur betydelsefull en vital forskning är för att ett författarskap ska hållas aktuellt.

Det andra bidraget som tar ett större grepp är litteraturvetaren Kerstin Dahlbäcks text från Hjalmar Bergman Samfundet. Hon frågar sig där på vilket sätt de litterära sällskapen faktiskt är till nytta och inte bara ägnar sig åt ”konstgjord andning på diktare som inte längre lever” (148). Hon pekar då på det sammantaget mycket stora arbete som utförs av de litterära sällskapen och den betydande folkbildningsverksamhet som bedrivs genom dem, men som sällan uppmärksammas. Men hon lyfter samtidigt fram hur viktiga de litterära sällskapen är för forskningen, både som initiativtagare till stora utgivningsprojekt och genom att i årsböcker och skriftserier tillhandahålla kanaler för forskare att publicera sina resultat.

Vid en första läsning är det dysterheten i boken som framträder tydligast, hur flera av skribenterna tycks vara på randen till uppgivenhet och hur titelns frågetecken redan i praktiken verkar ha ersatts av ett utropstecken. Ätminstone Karlfeldt framstår i flera av bokens bidrag som något av en förlorare: hans verk läses knappast på lärarutbildningen, än mindre i skolan – utom möjligen i stympad form. På biblioteken förvisas han till dammiga magasin. Nästan ingen vid universiteten forskar om hans liv och verk. Till och med i hans eget litterära sällskap ställs frågan om man alls kan läsa Karlfeldt idag. Det är lätt att drabbas av hopplöshet vid läsningen och börja ifrågasätta hela verksamheten kring den äldre litteraturen.

Men boken innehåller samtidigt spännande riktningsskiss, som kan sätta igång nya, mer hoppfulla tankar. För det finns en möjlighet också för Karlfeldt och andra författare från samma tid, även om den är ganska försiktigt – och kanske realistiskt – uttryckt av bokens skribenter. Det framstår till exempel tydligt i flera av bokens bidrag hur viktigt det är med en levande och nytänkande forskning om och i äldre författarskap. Här finns uppslag för hugade studenter och doktorander – till och med konkreta förslag till intressanta forskningsämnen, som de Hættner Aurelius nämner. Vad gäller Karlfeldt och andra äldre författare i skolan finns också idéer, till exempel att bredda repertoaren, ta med andra dikter i undervisningen än de som står i antologierna och att inte väja för äldre och svårare texter redan i undervisningen med unga elever. Här finns litteraturdidaktiska projekt att sjösätta i skolor och lärarutbildningar! Dessa förslag, och andra som finns i boken, skulle kunna innebära intressanta och

vitaliserande nya läsningar av Karlfeldt och hans generationskamrater inte bara inom universitet och högskola utan på flera ställen i samhället. Ett stort värde i boken ligger därför i att den samlar dem som är kunniga och insiktsfulla när det gäller författare som Karlfeldt och hans samtida författarkolleger från olika samhällseliga och kulturella institutioner för att diskutera, staka ut och pröva vägen framåt.

AnnaCarin Billing

Johan de Mylius, *Livet og skriften. En bog om H. C. Andersen*. Gads Forlag. Köpenhamn 2016.

I den kommersiella bokutgivningen har levnadsteckningar över kända författare alltid varit en gångbar produkt. Under senare år har biografiska studier fått något av en renässans också inom den internationella litteraturvetenskapen. Det innebär inte en återgång till den positivistiska traditionens mekaniskt oreflekterade iakttagelser av ytliga samband mellan liv och dikt. Numera är synsättet betydligt mer sofistikerat och det mest intressanta blir snarast den omskapande process som förvandlar individuella erfarenheter till fiktion. En sådan modern författarbiografi är Johan de Mylius stora bok (732 sidor, inklusive 793 noter) om H. C. Andersen.

Det finns åtskilliga böcker om Andersens liv och dikt, föga överraskande med tanke på hans berömmelse och den gynnsamma materialsituationen. Författaren har efterlämnat tre självbiografier och därtill ett rikt flöde av anteckningar i almanackor och dagböcker. Brev är det gott om, mer än tiotusen *til og fra*. Svårigheten för levnadstecknaren ligger i att skilja mellan vad som är verklighet och fantasi. Myterna kring Andersens person är många, skapade både av honom själv och okritiska beundrare. I ett inledande kapitel profilerar sig de Mylius i förhållande till föregångarna, som han finner alltför tillrättalagda och uppbyggliga. Andersen själv har legitimerat forskningens extrema inriktning på hans privatliv där verket kommit i skymundan, medan de Mylius eftersträvat en intellektuell biografi i syfte att skildra diktarens kreativa och estetiska utveckling. Boken är därför inte en biografi i traditionell mening utan ”en reflektion över författarskapet og livet og deres sammenheng”.